

ประสิทธิผลของการบูรณาการการบริการวิชาการ กับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ต่อสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก

Effectiveness of the Integrated Academic Service and Teaching-Learning Arrangement in Psychiatric Nursing Practicum Course to Psychiatric Nursing practice competency in Army Nursing

สายสมร เฉลยกิตติ* สรินทร เชี่ยวโสธร ญาตา บุตรปัญญา
Saisamorn Chaleoykitti* Sarinthorn Chewsothon Yada ButPunya
วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10400
The Royal Thai Army Nursing College, Bangkok, Thailand 10400

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ชนิดกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest posttest design) กลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการบูรณาการการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ต่อสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 83 คน โดยกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ซึ่งมีค่าความเที่ยง สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbachalpha coefficient) เท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติทดสอบที (t-test) ทดสอบความแตกต่างของสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการบูรณาการการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักเรียนพยาบาลก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการบูรณาการการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลจากการวิจัยประสิทธิผลของการบูรณาการการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ต่อสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก ในครั้งนี้ ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงเป็นการบูรณาการการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ที่ควรนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

คำสำคัญ : การบูรณาการการบริการวิชาการ การจัดการเรียนการสอน สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช นักเรียนพยาบาล

Abstract

This study aimed to study the instructional integration on integrated academic service and teaching-learning arrangement in psychiatric nursing practicum course to psychiatric nursing practice competency in Army Nursing. Purposive sampling was used to recruit the sample. They were 83 of 3rd year nursing students who participated in psychiatric nursing practicum course. The instruments included psychiatric nursing practice competency in Army Nursing of study questionnaire with Cronbach's alpha coefficient .97 Descriptive statistic (percentage, mean, and standard deviation) was used to analyze the data. The finding revealed that the average scores of psychiatric nursing practice competency were high in nursing students. The results revealed that psychiatric nursing practice competency before and after participated in teaching-learning arrangement in psychiatric nursing practicum course was significantly different at .05 level. Instructional integration on academic service and teaching-learning arrangement in psychiatric nursing practicum course to psychiatric nursing practice competency in Army Nursing should be applied for using in further teaching and learning courses.

Keywords : integrated academic service, teaching-learning arrangement, psychiatric nursing practice competency, Army Nursing

บทนำ

การพยาบาล เป็นศาสตร์และวิชาชีพ ที่ต้องรับผิดชอบ ในการบริการด้านสุขภาพแก่สังคม ศาสตร์ทางการพยาบาล เป็นศาสตร์ของการปฏิบัติ จุดเน้นของการปฏิบัติการพยาบาล ต้องครอบคลุมบทบาทพยาบาล 4 ด้าน คือ การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสภาพ ดังนั้น พยาบาลจึงต้องปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยผู้ที่ปฏิบัติการพยาบาลจะต้องถูกหล่อหลอมจากสถาบันการศึกษาพยาบาล ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการผลิตบัณฑิตให้ได้คุณภาพ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามี ความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน ทั้งผู้ที่มีภาวะสุขภาพปกติ และมีปัญหาสุขภาพได้อย่างมีคุณภาพแบบองค์รวม บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร ยึดหลักคุณธรรม และจริยธรรม สามารถรักษาพยาบาลเบื้องต้นได้ตามขอบเขตวิชาชีพการพยาบาล พัฒนา ศักยภาพบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้สามารถดูแลพึ่งตนเองได้ ผู้ที่จะปฏิบัติการพยาบาลให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานนั้น จะต้องมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล¹

สมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาล คือ การแสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะคิด และคุณลักษณะส่วนบุคคลในการปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้ที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาล

ย่อมปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ความรู้ ความสามารถ มีทักษะคุณลักษณะส่วนบุคคลในการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ความรู้ ความสามารถ มีทักษะคุณลักษณะ และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ รวมทั้งมีการสร้างผลการปฏิบัติการพยาบาลที่ดีเป็นไปตามมาตรฐาน ส่งผลให้ผู้รับบริการ ได้รับความปลอดภัยในการรับบริการ สมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาลจึงมีความสำคัญ และจำเป็นต่อผู้ประกอบการวิชาชีพการพยาบาล รวมถึงนักเรียนพยาบาลที่อยู่ในระหว่างการศึกษ การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาล จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่อยู่ระหว่างการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นการให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาพยาบาลจะปฏิบัติงานในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพเป็นไปตามมาตรฐานที่ตั้งไว้

จากปัญหาดังกล่าวพบว่าความรุนแรงของสถานการณ์การเจ็บป่วยทางจิตมีมากขึ้น พยาบาลจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ซึ่งเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ (Knowledge) ความสามารถหรือทักษะ (Skills) และคุณลักษณะอื่นๆ (Attributes) ที่ต้องการให้เกิด เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการพยาบาลจิตเวชเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา สัมพันธภาพและการสื่อสาร การวิเคราะห์เชิงตัวเลข และการใช้ระบบสารสนเทศ และทักษะด้านการปฏิบัติ ฉะนั้น

จึงมีความจำเป็นต้องสร้างบุคลากรทางสุขภาพที่มีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มขึ้นเพื่อให้ สอดรับกับสถานการณ์ พยาบาลเป็นบุคลากรทางสุขภาพที่มีความ สำคัญในการดูแลผู้ป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สามารถ ให้การส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค บำบัดรักษา และฟื้นฟูสภาพ ผู้ป่วย^{2, 3, 4} ดังนั้นการสร้างความรู้ด้านการดูแลผู้ที่มีปัญหา สุขภาพจิตควรจะต้องสอดคล้องไปกับกระบวนการศึกษาเพื่อสร้าง พยาบาลที่มีสมรรถนะในการจัดการความเจ็บป่วยทางจิต การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเน้นให้บัณฑิตมีสมรรถนะ ทางพยาบาลแบบองค์รวมซึ่งไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้ และประสบการณ์ด้านการดูแลผู้ป่วยด้านร่างกายเท่านั้น หาก ต้องเข้าใจและสามารถดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาด้านจิตใจอีกด้วย

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกได้ตระหนักถึงความ สำคัญดังกล่าว จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนำความรู้ไปบูรณาการเพื่อพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มุ่งสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความพร้อม ในการประกอบอาชีพ ซึ่งภาควิชาสุขภาพจิตและการพยาบาล จิตเวชศาสตร์ จัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในรายวิชา วทลป 308 ปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ สำหรับนักเรียน พยาบาลชั้นปีที่ 3 โดยมุ่งเน้นพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.) 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ สำหรับ เนื้อหารายวิชา วทลป 308 ปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ประกอบด้วย การปฏิบัติการพยาบาลแก่บุคคลที่มีปัญหา สุขภาพจิตและจิตเวชโดยใช้ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ การ สนทนาเพื่อการบำบัด การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการบำบัด การจัด กลุ่มกิจกรรมบำบัด การสอนและการให้คำปรึกษาทางจิตเวช ใช้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัว ดูแลตนเองได้ โดยใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการ พยาบาลแบบองค์รวม ทั้ง 4 มิติ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค บำบัดรักษา และฟื้นฟูสภาพ^{4, 5}

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งทำการศึกษาประสิทธิผลของ การบูรณาการการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอน รายวิชา วทลป 308 ปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ต่อ สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักเรียนพยาบาล

กองทัพบก การปฏิบัติตนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพจิต ข้อมูลที่ได้ จะสามารถนำมาอธิบายได้ถึงภาวะสุขภาพจิตที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจ มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านต่างๆ ของบุคคล ตลอดจนจะช่วย สร้างความตระหนักต่อสังคมให้เกิดการส่งเสริม ป้องกัน ดูแล รักษา ช่วยเหลือ ตลอดทั้งฟื้นฟูภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุที่กำลังดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง การแข่งขัน อยู่ตลอดเวลาได้ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขที่มีความประสงค์ในการมุ่งส่งเสริม สุขภาวะของผู้สูงอายุในสถานการณ์ของประเทศไทยที่กลายเป็น สังคมสูงวัยในขณะนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาล จิตเวชของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบูรณาการการ บริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการ พยาบาลจิตเวชศาสตร์ ต่อสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาล จิตเวชของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก

สมมติฐานการวิจัย

สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักเรียน พยาบาลกองทัพบก ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการ บูรณาการการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอน รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ นักเรียนพยาบาล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 83 คน

คำจำกัดความ

สมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ (Knowledge) ความสามารถหรือทักษะ (Skills) และคุณลักษณะอื่นๆ (Attributes) ที่ต้องการให้เกิดเพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการ พยาบาลจิตเวชเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา สัมพันธ์ภาพ และการสื่อสาร การวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้ระบบ สารสนเทศ และทักษะด้านการปฏิบัติ

การบูรณาการการบริการวิชาการกับการจัดการเรียน การสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ หมายถึง ชุดกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับการเรียนการสอนวิชา วทลป 308 ปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ โดยใช้แนวคิดกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.) โดยจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่ประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้ของซิกเคอร์ริงและแกมสัน ดังนี้

1. การสนับสนุนให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความสัมพันธ์ ร่วมกัน (Encourages Student-Faculty Contact) หมายถึง การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนโดยใช้ทั้งการพูด และท่าทางขณะที่การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา ปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ร่วมมือในระหว่างผู้เรียนด้วยกัน รวมทั้งเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้ซักถาม

2. การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในระหว่าง ผู้เรียนด้วยกัน (Encourages Cooperation Among Students) หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน ให้มีการร่วมระดมความคิด ร่วมวางแผน มีกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ศักยภาพแสดงความสามารถออกมา ทำให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าในการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาล จิตเวชศาสตร์ โดยมอบหมายงานทำในกิจกรรมการเรียน การสอนที่จัดขึ้น ให้ความเป็นอิสระแก่ผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์ หาคำตอบและเสนอตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน

3. การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Encourages Active Learning) หมายถึง ผู้สอนใช้กลวิธีการ สอนโดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ด้วยตนเอง นอกเหนือจากการได้รับความรู้จากผู้สอนในชั้นเรียน มีการมอบหมายให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอ่านเนื้อหาวิชา มา ล่วงหน้า ศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากสิ่งที่ได้เรียนในชั่วโมง เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้เล่นเกม ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนการพยาบาลแก่ผู้ป่วยจากกรณีตัวอย่าง และได้ แสดงความคิดเห็นตามความรู้ที่ศึกษาค้นคว้ามาอย่างอิสระ

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม ทันที (Gives Prompt Feedback) หมายถึง ผู้สอนที่ได้ให้การ ประเมินผลหรือให้การตอบรับในสิ่งที่ผู้เรียนได้นำเสนอหรือ แสดงออกในลักษณะของคำพูด การแสดงความคิดเห็นของ ผู้เรียนตามที่ได้รับมอบหมายและการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนการสอนแต่ละครั้ง การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและ

กล่าวให้กำลังใจ การปรบมือ การให้รางวัล เพื่อให้ผู้เรียน ได้รับ ทราบถึงความก้าวหน้าข้อควรปรับปรุงแก้ไขด้านการเรียน ของตนให้ดีขึ้น

5. การให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้เวลาอย่าง เหมาะสมกับงาน (Emphasizes Time on Task) หมายถึง การที่ผู้สอนได้จัดแบ่งเวลาในการเรียนการสอน การมอบหมาย งานและการทำกิจกรรมอย่างเหมาะสม

6. การสื่อความคาดหวังที่สูงในผู้เรียน (Communicates High Expectations) หมายถึง คำพูด ท่าทาง การแสดงออก ของผู้สอนที่ใช้สื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบถึงความคาดหวังที่สูง ด้านความสำเร็จที่จะเกิดแก่ผู้เรียน การสื่อความคาดหวังให้ สูงแก่ผู้เรียนตั้งแต่แรกๆ ของการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจ เกิดการตื่นตัว มีความกระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบมาก ขึ้น โดยการกล่าวชมในแง่บวกและให้กำลังใจ

7. การยอมรับความแตกต่างในการเรียนรู้ของ ผู้เรียน (Respects Diverse Talents and Ways of Learning) หมายถึง การที่ผู้สอนเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนที่มี ความแตกต่าง เช่น การรับรู้ การทำความเข้าใจและจดจำเนื้อหา ความไวในการรับข้อมูลจากผู้สอนถ่ายทอดมาในรูปแบบต่างๆ ไม่เท่ากัน โดยการจัดให้ผู้เรียนที่เก่ง ปานกลางและอ่อนได้มี โอกาสเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันทำงานเป็นทีม การเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนที่เรียนช้าเรียนไม่ทันเพื่อนได้มีโอกาสซักถาม แสดง ความคิดเห็น มีการสรุปทบทวนสิ่งที่เรียนในแต่ละวัน

นักเรียนพยาบาล หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ใน หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

แบบแผนการวิจัย การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ชนิดกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง การทดลอง (One group pretest posttest design)

ลักษณะกลุ่มตัวอย่างและประชากรที่ศึกษา

ประชากรเป้าหมาย คือ นักเรียนพยาบาลวิทยาลัย พยาบาลกองทัพบก จำนวน 382 คน

กลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 83 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาการเรียนอย่างมีความสุขของนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกและศึกษาผลของโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในรายวิชาการะบวนการพยาบาล โดยมีลำดับขั้นการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ

1. ประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนการดำเนินงาน และจัดทำแผนการดำเนินงาน
2. ประสานผู้นำชุมชนวัดมะกอกกลางสวน ประธานชมรมผู้สูงอายุ อาสาสมัครสาธารณสุข
3. เสนอโครงการฯ เพื่อพิจารณาอนุมัติ
4. กำหนดรายละเอียดการดำเนินงาน
5. เตรียมบุคลากรผู้ดำเนินกิจกรรมประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล วิทยากรกลุ่ม พยาบาลวิชาชีพ นักเรียนพยาบาล
6. จัดทำสื่อ อุปกรณ์ประกอบกิจกรรมและทำแผนขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน
7. ประชาสัมพันธ์โครงการประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุรับทราบอย่างทั่วถึง

ขั้นดำเนินการ

1. ประเมินความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นของแกนนำผู้สูงอายุ โดยใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม
2. จัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ให้แก่แกนนำผู้สูงอายุ ในด้านสุขภาพผู้สูงอายุ และการป้องกันปัญหาสุขภาพ อาทิ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง โรคสมองเสื่อม เป็นต้น รวมถึงความรู้และ กิจกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมเดือนละครั้ง รวม 6 ครั้ง ทุกวันพุธแรกของเดือน ครั้งละ 2 ชั่วโมง เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่ต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เกิดแกนนำผู้สูงอายุที่สามารถดูแลตนเองและดูแลเพื่อนในชมรมได้ รวมทั้งเป็นการติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรมอีกด้วย กิจกรรมมีรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 สร้างสัมพันธภาพและความคุ้นเคย ทำความรู้จักซึ่งกันและกันมากขึ้น ขอบเขตการจัดโครงการ การตกลง

บริการร่วมกัน

ครั้งที่ 2 ความรู้เรื่องโรค ปัญหาสุขภาพในผู้สูงอายุ และการดูแลรักษา

ครั้งที่ 3 กิจกรรม อ. อาหารสุขภาพดี

ครั้งที่ 4 กิจกรรม อ. อารมณ์แจ่มใสเบิกบาน

ครั้งที่ 5 กิจกรรม อ. ออกกำลังกายแข็งแรง

ครั้งที่ 6 สร้างความเข้มแข็งของแกนนำผู้สูงอายุ การดูแลกันและกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน วางแผนการยุติโครงการ และพัฒนาแนวทางการดำเนินต่อไปของชมรมผู้สูงอายุวัดมะกอกกลางสวน

3. จัดนิทรรศการสุขภาพผู้สูงอายุ จำนวน 2 ครั้ง เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้แกนนำผู้สูงอายุได้แสดงบทบาทการเป็นแกนนำสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน อีกทั้งยังมีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น โดยอาจารย์พยาบาล และกิจกรรมดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตจากนักเรียนพยาบาลจากวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกด้วย

เครื่องมือในการวิจัย

ชุดที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ เกรดเฉลี่ยสะสม ภูมิลำเนา

ชุดที่ 2 ชุดโปรแกรมการบูรณาการการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้ของซิคเคอร์ริงและแกมสัน ดังนี้

1. การสนับสนุนให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความสัมพันธ์ร่วมกัน โดยใช้ทั้งการพูดและท่าทางขณะที่การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม

2. การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เน้นผู้เรียนให้มีการร่วมระดมความคิด ร่วมวางแผน มีกระบวนการกลุ่มผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ศักยภาพ แสดงความสามารถออกมาทำให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าในการเรียนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ คิดวิเคราะห์ หาคำตอบ และเสนอตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน

3. การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง มีการมอบหมายให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอ่านเนื้อหาวิชามาล่วงหน้า ศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากสิ่งที่ได้เรียนในชั่วโมงเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้เล่นเกม วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการพยาบาลแก่ผู้ป่วยจาก

กรณีตัวอย่าง และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสมทันที ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและกล่าวให้กำลังใจ การปรบมือ การให้รางวัล

5. การให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้เวลาอย่างเหมาะสมกับงาน การมอบหมายงานและการทำกิจกรรมอย่างเหมาะสม

6. การสื่อความคาดหวังที่สูงในผู้เรียน สื่อความคาดหวังให้สูงแก่ผู้เรียนตั้งแต่แรกๆ ของการเรียนการสอน กล่าวชมในแง่บวกและให้กำลังใจ

7. การยอมรับความแตกต่างในการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำความเข้าใจและจดจำเนื้อหา จัดให้ผู้เรียนที่เก่งปานกลางและอ่อนได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกัน ทำงานเป็นทีม ให้ผู้เรียนมีโอกาสซักถาม แสดงความคิดเห็น มีการสรุปบทวนสิ่งที่เรียนในแต่ละวัน

ชุดที่ 3 แบบสอบถามสมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามสมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช 3 ซึ่งสร้างจากแนวคิดสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (ภาคปฏิบัติ)

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

วิจัยนี้ได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการพิจารณาโครงการวิจัย กรมแพทย์ทหารบก ทหารบก รหัสโครงการ NO16q/58 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ จะได้รับการชี้แจงจากคณะผู้วิจัยเกี่ยวกับรายละเอียดโดยคณะผู้วิจัย อธิบายวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย พร้อมทั้งถามความสมัครใจของทุกคนในการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ การปฏิเสธหรือยุติการเข้าร่วมวิจัยจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้เข้าร่วมวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้ชี้แจงกับกลุ่มตัวอย่างว่าการทำวิจัยในครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จะเก็บไว้เป็นความลับโดยไม่ส่งผลเสียหายใดๆ แก่ผู้เข้าร่วมวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลทั่วไป

2. วิเคราะห์หาอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวมทั้งฉบับ (Corrected Item Total Correlation) และคัดเลือกข้อความพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .02 ขึ้นไป

3. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก โดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการบูรณาการการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ โดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล จากตารางพบว่า นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกส่วนใหญ่ เพศหญิงร้อยละ 97.44 มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 3.50 ร้อยละ 97.44 มีภูมิฐานะภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.46

คะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$ S.D. = .55) เมื่อพิจารณาพบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดพบว่า ระวังความคิดเห็นของผู้รับบริการ ทุกครั้งมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$ S.D. = .58) รองลงมาคือสามารถใช้ระบบสารสนเทศในการ Update ข้อมูล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.57$ S.D. = .56) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาทางคลินิกได้ ($\bar{X} = 3.85$ S.D. = .46)

และพบว่า นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก มีค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีค่าสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการบูรณาการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ของนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก พบว่า สมรรถนะทุกครั้งมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$ S.D. = .58) รองลงมาคือสามารถใช้ระบบสารสนเทศในการ Update ข้อมูล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.57$ S.D. = .56) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาทางคลินิกได้ ($\bar{X} = 3.85$ S.D. = .46) จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจาก การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ของนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก นั้นจะเห็นว่า พยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องมีสมรรถนะเฉพาะด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติการพยาบาลดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งต้องอาศัยลักษณะความสามารถเฉพาะด้าน เนื่องจากการดูแลผู้ป่วยด้านจิตเวช จำเป็นต้องใช้เทคนิคที่เฉพาะเจาะจง การปฏิบัติการพยาบาลเน้นที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญ นั่นคือ การสร้างสัมพันธภาพที่ดี สัมพันธภาพเพื่อการบำบัดซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนและทักษะเฉพาะด้าน ลักษณะวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีความเฉพาะของสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและโดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชซึ่งต้องอาศัยสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช^{1, 6, 7}

สำหรับการบูรณาการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ ให้นักเรียนพยาบาลมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม มีการทำงานเป็นกลุ่มที่จะมีความคิดสร้างสรรค์ในงานของกลุ่มอย่างอิสระโดยมีอาจารย์ประจำกลุ่มเป็นที่ปรึกษา รวมทั้งมีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ความสุขในการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่มีความสมดุลในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความสุขกับกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับการตอบสนองจากการใฝ่รู้

การกระทำ การสร้างสรรค์ของตนเอง ได้ใช้ความสามารถในการคิด ได้เรียน ได้ทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ และการศึกษาว่าเกิดจากการมีปัญหาเข้าใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ และการตอบสนองความใฝ่รู้ โดยการศึกษาจะต้องสร้างความใฝ่รู้ให้เกิดขึ้นด้วยการทำให้เห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ความใฝ่รู้ก็จะทำให้เกิดความสุขที่ได้รู้ในสิ่งที่ต้องการรู้ กล่าวคือ ความสุขในการเรียนรู้คือการที่นักเรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สนองความใฝ่รู้และความสร้างสรรค์ของตนเอง รวมทั้งได้กระทำในสิ่งที่ชอบมีความสุขในการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ผู้เรียนมีอิสระ ได้รับการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งพยาบาลจิตเวชมีบทบาทสำคัญในทีมสุขภาพจิตทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพจิต การป้องกันการเจ็บป่วยทางจิต การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพจิต ซึ่งบทบาทของพยาบาลจิตเวช มีลักษณะเฉพาะของการปฏิบัติการพยาบาลที่แตกต่างจากการพยาบาลผู้ป่วยฝ่ายกาย เน้นการใช้ตนเองเป็นเครื่องมือในการบำบัด การสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการบำบัดจิตเวชซึ่งต้องแสดงบทบาทหน้าที่หลายบทบาทเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม^{9, 10}

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหาร และคณาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ควรตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษา และหลักสูตรที่มุ่งเน้นสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักเรียนพยาบาล โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง มีสัมพันธภาพที่ดี ช่วยเหลือกัน ไม่เร่งรีบจนเกินไป ผู้สอนเข้าใจในความแตกต่างของผู้เรียน รับฟังและส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนโดยมีช่องทางให้นักศึกษาได้แสดงออกในหลากหลายช่องทาง

2. หน่วยงานสนับสนุนความต้องการของนักเรียนพยาบาล ในสิ่งที่ช่วยเอื้อให้เกิดสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชและการเรียนอย่างมีความสุข ได้แก่ เปิดโอกาสให้นักเรียนพยาบาลได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง การให้กำลังใจสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่ตึงเครียด และจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้มากขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น นักศึกษาพยาบาลชั้นปีอื่นๆ นักศึกษาพยาบาลสถาบันต่างๆ และสถาบันการศึกษาอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษาและหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลในการให้แก่ผู้เรียนต่อไป

2. ควรมีการดำเนินโครงการบริการวิชาการกับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลในการเรียนในรายวิชาอื่นๆ เพื่อให้นักเรียนพยาบาลได้มีการพัฒนาตัวเองมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและหารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลต่อไป

References

1. Onsri P., Chaleoykitti S. Nursing Learning Provision for Happiness : Role of Teacher and Learners. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2013; 14(1) : 8-16 (in Thai)
2. Artsanthia J., Chaleoykitti S. Transcultural nursing in ASEAN Community. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2016;17(1) : 10-16 (in Thai)
3. Julawong O, Plainkeod P, Soaklaw A, Kledsiri S. Development of the instrument for measuring Psychiatric Nursing Practice Competency in Army Nursing Students. (2013). The Royal Thai Army Nursing College. (in Thai)
4. Chaleoykitti S, Bandansin J, Kanglee K, Klumplaw P. The Study of Academic Services Integretion with Teaching and Learning of General Education for Human Development Course on Volunteer and Happiness of Study among 1st Year Nursing Students of the Royal Thai Army Nursing College. (2014). The Royal Thai Army Nursing College. (in Thai)
5. Arnold S, Dean C, & Munday J. University and service sector collaboration for undergraduate psychiatric nursing education. International Journal of Mental Health Nursing, (2004). 13 : 61-66.
6. Perraud,S., et al. Advance practice psychiatric mental health nursing, finding our core: The therapeutic relationship in 21st century. Perspectives in Psychiatric care, (2006).42(4): 215-226.
7. Thaiudom A, Chaleoykitti S. Pathways to Happiness for Nursing Student. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2014;15(2) : 92-98. (in Thai)
8. Sinthuchai S, Ubolwan K, Boonsin S. Effect of high fidelity simulation based learning on knowledge satisfaction and self-confidence among the fourth year nursing students in comprehensive nuring care practicum. Boromarajonani College of Nursing, Saraburi, 2016:71 (in Thai)
9. Nunnally, J.C., & Bernstein, I.H. Psychometric theory (3rd ed.). (1994). New York : McGraw-Hill, Inc.
10. Huckshorn, K.A. Building a better mental health workforce: 8 core elements. Journal of Psychosocial Nursing, 45(3) : 24-34.